

K Ö N Y V I S M E R T E T É S

Komplementer rendészet

Complementary policing

Finszter Géza

Dr. professor emeritus, ny. rendőr ezredes
Nemzeti Közszerzői Egyetem,
Rendészettudományi Kar

Absztrakt

Cél: A recenzió olyan munkára hívja fel a figyelmet, ami változásokat kezdeményez a rendvédelem gyakorlatában, és ehhez kéri a rendészettudomány segítségét. A komplementer rendészet a biztonságért felelős hatóságok és a jogkövető társadalom összefogásának terméke. Ennek a folyamatnak a részleteit ismerhetjük meg Christián László könyvéből.

Módszertan: Jelen monográfia a társadalomtudományi kutatásokat jellemző tényvizsgálatok segítségével, a mindennapok valóságára alapozva fogalmazza meg ajánlásait. A modern rendészet kutatása sokáig a közjogi dogmatikára korlátozódott. Amikor azonban a biztonság feletti hatósági örökös kiegészül a társadalmi gondoskodás egyéni és kollektív formáival, valamint a vagyonszolgálatok piaci szolgáltatásaival, a tételes jog interpretációja a feltáráshoz kevésnek bizonyul, érdemes tehát a szociológia által kínált metodikákhoz fordulni.

Megállapítások: A komplementer modell résztvevői a rendészeti hatóságok, az önkormányzatok, az egyéni és a közösségi önvédelem, valamint a biztonsági piac. Ennek az együttműködésnek legkedvezőbb feltételei demokratikus jogállamban teremthetők meg.

Érték: A rendért felelős szektorok közötti kooperáció törvényszerűségeinek feltárása tudományos eredmény, ami hozzájárulhat a rendészeti igazgatás jogszerező és hatékony működéséhez, a közbiztonság védelméhez, a rend, a biztonság és a szabadság összhangjához.

Abstract

Aim: The review draws attention to a publication that initiates changes in the practice of law enforcement, and calls for the help of police science. Complementary policing is the product of a partnership between security

authorities and a law-abiding society. The book by László Christián gives details of this process.

Methodology: This monograph makes its recommendations based on the reality of everyday life, using factual analysis typical of social science research. Research on modern policing was limited to public law dogmatics for a long time. However, when the public authority's surveillance of security is complemented by individual and collective forms of social care and the market services of property protection, the interpretation of the law is insufficient for exploration, and it is worthwhile to turn to the methodologies offered by sociology.

Findings: The actors of the complementary model are law enforcement authorities, municipalities, individual and community self-defence and the security market. The best conditions for this cooperation can be created in a democratic state governed by the rule of law.

Value: The exploration of the regularities of cooperation between the sectors responsible for law and order is a scientific achievement that can contribute to the lawful and efficient functioning of law enforcement administration, the protection of public security and the harmony of order, security and freedom.

Bevezetés

A komplementer szó a színelmélettől kölcsönzött szakkifejezés. A társadalmi önvédelem és az állami erőszakmonopólium úgy egészítik ki egymást, amiként a komplementer színek – egymásmellé kerülve – képesek kölcsönösen felerősíteni az alkotás színhatásait. Átáluk szebb lesz a kép. A rendészet világában az „alkotás” a közrend, a közbiztonság és a polgárok szabadsága, ezeket emelheti magasabb szintre a társadalmi és a hatósági veszélyelhárítás harmóniája. A szerző így ír a Rendészettudományi szaklexikon (Boda, 2019) által megerősített terminológiáról: „*A komplementer rendészet a rendészet küldetésének teljesítése, a biztonság megteremtése, a társadalmi kooperáció és kollektív munka eredményeként előálló, egymás munkáját kiegészítő célirányos tevékenységekkel. Ebben a tevékenységegyüttesben a rendvédelmi feladatokat ellátó szervek mellett fontos szerepet kapnak az önkormányzatok, a magánbiztonsági vállalkozások, a civil önvédelmi szervezetek is, mivel az állami szervek tevékenységét piaci és civil szerveződések egészítik ki, támogatják, segítik.*” (Christián, 2022).

Miként a színelmélet nem nélkülözheti a fizika tudományának eredményeit, a komplementer rendészet tana sem születhetett volna meg társadalomtudományi támogatás nélkül.

Epizódok a rendészet történetéből

A szerző nem rendészettörténetet írt, mondanivalóját csupán „epizódokra” szorítja. A kezdeteket a görög-római kultúrában találja, olyan államokban, amelyek csirájukban hordozták a közhatalomnak a személy- és vagyónbiztonságért vállalt felelősségét csakúgy, mint a polgárok önállóságát. Ehhez kínált alapot a demokrácia (Athén) és a piacgazdaságot éltető magánjog (Róma). A két terület csak a modernitásban talált egymásra, ugyanis közbejött a feudalizmus, amelynek főbb vonásait Christián a magyar vármegyerendszerrel jellemzi. *„A rendészeti szisztémában komoly változást a királyi vármegyék nemesi vármegyékké történő átalakulása hozta. A királyi várbírtokrendszer XIII. századi felbomlása megváltoztatta a megye lényegét is. A királyi vármegyék éppen akkor gyengültek meg, amikor arra, a terjeszkedés vágyától fűtött bárói osztállyal szemben a megye lakosságának a legnagyobb szüksége lett volna. Említésre méltó a nemesi vármegyék mellett a falvak rendvédelmének megszervezése, mely kiemelkedő jelentőségre tett szert. A falvak önkormányzatának élén a falusi bíró állt, aki egészen a XIX. századig felelt a falu rendjéért, biztonságáért.”* (Christián, 2022). A hazai példából levonható egyetemes következtetés, miszerint a feudalizmus századai alatt a polgár helyét az alattvaló foglalta el, akivel szemben az állam kötelezettségekkel nem tartozott, így az impériumot semmi nem készítette professzionális rendészet működtetésére. Az élet, amelyben nem vált el egymástól a köz- és a magánzféra, a várfallal körülvett települések zárt közösségeiben folyt, a lakosság nem számíthatott a központi hatalom segítségére, szükségletté vált az önvédelem. A decentralizált laikus rendészet diagnózisát a monográfia a következők szerint foglalja össze: *„...alulról szerveződés, a helyi közösségek igényeinek szolgálata és annak megszervezése, irányítása az önkormányzatok elidegeníthetetlen joga volt.”* (Christián, 2022).

A szerző a modern rendészet kezdeteit az európai kontinensen – helyesen – a francia és a porosz államrendőrségekben találja meg, de kevesebb figyelmet szentel a gazdasági élet brit szigetekről indult átalakulásának. Az eredeti tőkefelhalmozódás létrehozta a polgári társadalom alapját, a szabad piacgazdaságot, ami a rendvédelemben új helyzetet teremtett. Egyfelől az addig zárt közösségek kinyíltak és – különösen a nagyvárosokban – elveszítették korábban jól működő önvédelmi képességeik jelentős részét. Másfelől a piac fűtötte innováció és dinamizmus a veszélyek addig nem látott tömegét zúdította az emberekre. A rendiséget felváltó centralizált feudális állam felismerte, hogy amennyiben nem képes közbiztonságot teremteni, hatalmát vesztheti. A rendőrhivatal az abszolutizmus terméke, a rendőri professzió – legalábbis a kontinensen – a hadseregtől kölcsönzött fizikai erőszak bünözéshez „szelídített”

monopóliuma. A burzsoá társadalom pillérjei, a tulajdon tisztelete, a szerződések szabadsága és a törvény előtti egyenlőség viszonylag gyorsan kiépültek, köszönhetően a római magánjog befogadásának. A polgári jogállam megteremtése sokkal nehezebb feladatnak bizonyult, mert az ahhoz szükséges közjogot sehonnan nem lehetett készen átvenni. Vállalni kellett a rendőrállam stációt, ami a tizenkilencedik századra valóban az államhatalom korlátozásához vezetett. *„Hangsúlyozni kell, hogy a rendszerint »rendőrállam«-nak fordított »Polizeistaat« nem a szervezeti értelemben vett rendőrség túlsúlyát jelenti, hanem az egész állami működés rendészeti beállítottságát. Ezzel szemben a jogállam témánk szempontjából mindenekelőtt a közigazgatás korlátok közé szorítását és ellenőrzését tételezi fel. Alapvető cél a felfogás elnevezésével összhangban az állami tevékenység joghoz kötése.”* (Szikinger, 2012).

A korszak francia és német jogtudósai, akik a rendészetet közigazgatásnak tekintették, megalapozták az alkotmányos állam eszméjét. Ennek a folyamatnak a betetőzése már a 19. század teljesítménye, amelyben fontos szerepet töltöttek be a rendészet elméletének első magyar művelői. *„Zsoldos Ignác, Karvasy Ágoston magyarul írt munkái során felhasználták a francia, német szakirodalmat, műveik hosszú ideig meghatározó szerepet játszottak a modern magyar rendészet kialakulásában.”* (Christián, 2022). A jogállam olyan értékei, mint a joguralom, a hatalmi ágak megosztása és az emberi jogok tisztelete talán a leghatározottabban Concha Győző munkásságában jelennek meg. *„Conchának komoly érdeme a rendfenntartás és a bűnüldözés elméleti szétválasztása, különösen azért, mert tisztázza a végrehajtó hatalom felelősségét a közrendért és a közbiztonságért, de az állam büntető igényének érvényesítése már egy másik hatalmi ág, a bíróságok feladata, ahol a kormánzatnak semmi keresnivalója nincs.”* (Christián, 2022). A 20. század hajnalának ígéreteit semmivé tette a két világháború, a diktatúrák uralma, az állampárti rendszerek 1990-ig tartó regnálása. A rendszerváltozás lehetőségei és korlátjai egyaránt szerepet kaptak abban a folyamatban, ami a hazai rendészet napjainkban működő rendszeréhez vezetett: *„Magyarországon 1949 óta a centralizált, katonai elvekre épülő, a civil közigazgatástól elkülönülő államrendőrségi modell működik. Ezt szentesítette az 1989-es köztársasági alkotmánymódosítás, amit követett a rendőrségi törvény 1994-es elfogadása. A képletlen Magyarország Alaptörvénye sem változtatott.”* (Christián, 2022).

A rendészet alapvonalai

A monográfia a közigazgatási jog tankönyvét idézi: *„A modern közigazgatási rendszerek kialakulása előtti időszakban – ez minden államban más és más*

időszakra tehető (...) – a közigazgatás rendeltetése nagyon szoros kapcsolatban voltak az állam hatalmi jellegével. A közigazgatás öt alapvető területe a külügyi, rendészeti, hadügyi, igazságügyi, és a pénzügyi közigazgatás voltak. (...) Az állam és a közigazgatás modernizációjával ez az öt alapfunkció nem tűnik el, hanem folyamatosan kiegészül, illetve differenciálódik.” (Patyí & Varga, 2008).

A 19. század végére a közszolgálat új ágazatokkal gyarapodott (oktatás, egészségügy, településfejlesztés, közlekedés stb.). Ez utóbbi területeket már nem a „hatalmi jelleg”, hanem az állam szolgáltatásai jellemezték. A terjeszkedő közigazgatás fő ereje – a kényszert megelőzve – az anyagi és szellemi értékek létrehozása és azok kínálata lett.

A rendőrhivatal, ami a modern közigazgatás első megjelenése, az idők során megpróbálta követni a kormányzás civil ágazatait. A szándék az volt, hogy a közös vonások kapjanak hangsúlyt. A rendészet polgárosodott. A 20. század hajnalára azonban ez a folyamat megszakad, amint az a rendészet magyarországi fejleményeiben is nyomon követhető: „... felerősödnek a jogállami kötelekek amúgy sem túl szoros szálainak lazítására irányuló törekvések. A szakirodalom hangsúlyozza a diszkréció szükségességét a rendőri munkában. A büntetőjogi gondolkodásban a tett helyébe a veszélyesség fogalma nyomul be, és a világháborús készülődés jegyében teret kapnak olyan intézmények, amelyek semmiféle alkotmányos hatalomgyakorlással nem egyeztethetők össze. Utóbbiakra példa a rendőrhatalom kényszerintézkedések bevezetése az 1912:LXIII. tc., majd az azt módosító 1914:L. tc. felhatalmazása nyomán.” (Szikinger, 1989).

Markánsak az elválasztó ismérvek, a legitim fizikai erőszak monopóliuma, valamint a közjogi szabályozás felhatalmazásra korlátozása, a generális klauzula, ami a rendészeti beavatkozást a parancsra bízta. A rendőrségek nem a civil mintákat követték, hanem – különösen autoriter politikai rendszerekben – militarista vonásokat öltöttek. Ezt a fordulatot jól érzékeli a szerző következő gondolatsora: „A rendőr és katona két olyan hivatást gyakorol, amely számos rokon vonást mutat, hiszen mindketten veszélyt hárítanak el, mindketten az állam rendjét védik és ennek során használhatják az állami erőszak monopólium körébe tartozó eszközrendszert. A két terület elhatárolásának egyik módja a védendő értékek meghatározása. A honvédség küldetése az állam rendjének, integritásának védelme a külső fenyegetettségekkel szemben, míg a rendőrség az állam belső rendjéért és biztonságáért felel. Ebben a sajátos viszonyrendszerben az Alaptörvény ad támpontot, elválasztva elválasztja egymástól a békeidőben és minősített időszakban történő működést.” (Christián, 2022).

A kérdés azonban továbbra is az, hogy vajon a közeli és a távolabbi jövőnk a béke, avagy a minősített időszakok világa lesz. Bízunk abban, hogy a monográfia prognózisa megalapozott: „A 21. század első két évtizedének tapasztalatai

azt igazolják, hogy a rendészetnek (beleértve a nemzetbiztonsági védelmet) a megváltozott világhelyzetben is meg kell tartania az alkotmányos demokráciák alapértékeit, a jog uralmát, a hatalmi ágak elválasztását és az emberi jogok tiszteletét.” (Christián, 2022).

A komplementer rendészet és a bűnmegelőzés

A társadalom és a rendészeti hatóságok összefogásának leggyümölcsözőbb területe a bűnmegelőzés. A monográfia a bűnmegelőzés fogalma alá von minden olyan intézkedést és beavatkozást, amelynek célja vagy eredménye a bűnözés mennyiségi csökkentése és az állampolgárok biztonságérzetének javítása, történjék az a bűnalkalmak csökkentésével, a bűnözést gerjesztő okok hatásának mérséklésével vagy az áldozattá válás megelőzésével. A felsorolt nemes célok megvalósítására három megoldás kínálkozik.

Először komplementer rendészetnek keresztelhetjük a jelenleg működő, centralizált államrendőrségi modellt, amennyiben alapfeladatai sorában felvállalja a prevenció szolgálatát, és partnernek tekinti a települési önkormányzatokat, a polgárőrséget, az egyéni önvédelmet, valamint a vagyonzédelmi vállalkozásokat. A centralizált szervezet és a feltétlen engedelmesség sem zárja ki a partneri együttműködést, miként azt az úgynevezett Police Café módszer példája mutatja (Molnár, 2021). Ebben a szellemben született a jelenleg hatályos Nemzeti Bűnmegelőzési Stratégiáról (2013–2023) szóló 1744/2013. (X. 17.) Korm. határozat. Ez a megoldás jelentős szellemi támogatást meríthetett Szabó András felfogásából, aki abból indult ki, hogy a rendészet alapfunkciója a bűnüldözés. Figyelmeztetett, miszerint „...*valóban a bűnüldözés hatókörébe eső feladatokról szólnunk és ne olyan célokról, amelyek elérhetetlenek rendőrhatalósági, ügyészi és bírói eszközökkel... Az erőpróba rendszere ez, amely szinte a katonai stratégia szabályainak engedelmeskedik. Ugyanis itt is erőt, erőszakot alkalmazó akaratok ütközéséről van szó.*” (Szabó, 1988).

Másodszor komplementer rendészet jöhet létre a közösségi rendőrség stratégiai befogadásával. (A közösségi rendőrség az amerikai kontinensen a kilencvenes években született decentralizált szervezetével a jogkövető lakosság igényeihez illeszkedő, alapvetően megelőzést szolgáló mozgalom.) „*Magyarországon is örökzöld téma a közösségi rendészet a rendszerváltás óta, de kevés gyakorlati tapasztalat áll rendelkezésre ezen a téren, talán a legrelevánsabb az említett 2012–2015 modellkísérlet.*” (Christián, 2022). A kísérlet eredménytelen maradt: „*A várakozásokkal ellentétben elmaradt a folytatás helyben és országosan egyaránt, ráadásul mindez bárminemű értékelés és a projektet lezáró*

kommunikáció, tájékoztatás nélkül történt. Az, hogy a közösségi rendőrségi kísérlet miatt maradt pusztán kihasználatlan esély, ugyanúgy megválaszolatlan kérdés marad, mint az érdeklődő kutatók által az illetékesek felé a projekt kapcsán megfogalmazott kérdések.” (Christián, 2022).

Harmadszor a komplementer rendészet legadekvátabb szervezete az önkormányzati rendőrség. „Fontos tisztázni, hogy az önkormányzati rendészet nem keverendő össze a külföldön, több helyen is működő önkormányzati rendőrséggel, utóbbi ugyanis azt jelenti, hogy az állami rendőrség szervezetén belül (vagy amellett) hoznak létre decentralizált rendőri egységeket, az állami rendőrséggel azonos jogosítványokkal, amely a helyi közbiztonság hatékonyabb, eredményesebb fenntartását szolgálja, az állampolgárt és a helyi közösséget állítja működésének középpontjába. A hatályos magyar közjog nem teszi lehetővé önkormányzati rendőrség létrehozását, holott a települési rendőrségeknek komoly történelmi és közjogi hagyományai vannak hazánkban, a XIX. század második felében például a városi rendőrségek voltak az elsődleges helyi rendőr szervek.” (Christián & Hermann, 2018).

Valóságos önkormányzati rendőrség, amely szakmai felkészültségben és számon kérhetőségben egyenrangú az államrendőrséggel, ott tud meggyökeresedni, ahol az önkormányzatiság meghatározó államépítési elv, ahol a helyismeret, a hatósági jelenlét, az elérhetőség és a reagáló képesség a rendőri szakértelem része, ahol az önálló gondolkodás és a felelősségvállalás a hivatás legbecsebb erényei közé tartozik, ahol a települések rendjének garanciája a lakossággal kialakított együttműködés, ahol a régiós közbiztonság fenntartásának anyagi alapját adó normatív támogatást kiegészítik a helyi források. Ezek hiányában marad a monográfia diagnózisa: „Az elmúlt évtizedben ismételtlen felmerült, hogy a közrendvédelemnek a helyi közbiztonság: ért felelős ágazatait decentralizálni lehetne, de ezek az elgondolások papíron maradtak. Igaz, hogy a Magyarország helyi önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX. törvény a helyi közbiztonság védelmét szolgáló kommunális rendészeti hatásköröket kiterjesztette, de áttörést a társadalmasításban ez sem hozott. Az Rtv. lehetővé tette, hogy az önkormányzatok a rendőrségekkel közösen közbiztonsági és bűnmegelőzési bizottságokat alakítsanak, ezzel a lehetőséggel azonban csak kevés településen éltek. A rendőrség nem találja magát szemben olyan bűnmegelőzési elgondolásokkal, amelyek saját működésének az újragondolására készítenék, viszont maga kezdeményez olyan prevenciós stratégiát, ami a jelenlegi rendőrségi filozófiával harmonizál (Lásd Nemzeti Bűnmegelőzési Stratégia).” (Christián, 2022).

A komplementer rendészet az empirikus vizsgálatok tükrében

A rendészetelmélet körébe illeszkedő kutatások fő módszere a rendészeti joganyag dogmatikai elemzése. Ez egyáltalán nem lebecsülendő eljárás, minthogy csak ezen az úton járva kaphatunk választ két alapkérdésre: a jogszabály mennyiben igazságos és miként szolgálja a jogbiztonságot. Ha azonban nem csupán arra vagyunk kíváncsiak, hogy milyennek kellene lennie a társadalomnak, mert a normaszövegből csak ez derül ki, hanem arra is, hogy az milyen a valóságban, akkor a társadalomtudományokban kimunkált egyetemes módszertanhoz kell fordulni (Babbie, 1999). Ezt tette a monográfia: „*A kérdőíves kutatás és minden más elemzés és adatgyűjtési módszer alapvető kritériuma, hogy a mérni kívánt alapsokaság jellemzése reprezentatív mintavétel alapján történjen. Mintának nevezzük a mérni, megkérdezni kívánt alapsokaságból kiválasztott egyedet, amelyeket bevontunk a vizsgálatba. A mintavétel kulcsfontosságú, mert csak akkor lesz reprezentatív a minta, vagyis akkor fedi le a sokaság minden jellemzőjét, ha főbb tulajdonságai megegyeznek az alapsokaságéval*” (Hornyacsek, 2014). „*A kutatás során nem valószínűségi, azaz nem véletlen mintavételt alkalmaztunk. Ennek oka az volt, hogy a valószínűség törvényei szerint a minta mutatói ugyanolyanok lesznek, mint az alapsokaságé. A nem valószínűségi mintavételen belül a szakértői kiválasztás (valamilyen szakmai szempont alapján választ egy annak megfelelő listából) és hólabda-mintavétel (a megkérdezettek javaslatai alapján újabb személyeket kiválasztanak) almódszereket alkalmaztunk. Az esetleges mintavételi hibák elkerülése végett elvégeztük az ún. total survey error vizsgálatot*” (Marton, 1961).

Az előbbieken ismertetett módszerek segítségével kerültek feltárára az önkormányzati rendőrség esélyei. „*A kutatás alapján kijelenthető, hogy az önkormányzati rendészetre vonatkozó részletszabályok cizellálása esetén a hatékonyság növelhető. Elsősorban a képzés, vezetés, felügyelet, finanszírozás területein lenne érdemes megalkotni bizonyos szabályokat. Az önkormányzati rendészeti szervek bizonyos feltételek teljesülése esetén képesek lehetnek arra, hogy hatékonyan hozzájáruljanak a helyi közbiztonság növeléséhez.*” (Christián, 2022).

Hasonló alaposág jellemzi a magánbiztonság helyzetértékelését. Christián és munkatársai bizonyították, miszerint a magánbiztonság a rendszerváltozás óta nem tudta ellátni azt a szerepet, amelyet betölthetne a rendészet komplex rendszerében. Megállapították, hogy „*a magánbiztonság a jövőben növekvő mértékben kerülhet bevonásra a rendészeti feladatok ellátásába, mint tehermentesítő tényező a rendőrség és az egyéb rendészeti szereplők mellett [...] ha az állomány képzése megfelelő színvonalú, a jogszabályi környezet kedvező,*

hézagmentes és naprakész, továbbá fokozódik a kölcsönös bizalom és szorosabbá válik az együttműködés a magán-és állami rendészeti szektor között [...] A 2020–2022 közötti időszakra szóló Nemzeti Korrupcióellenes Stratégia véleményezésekor a Legfőbb Ügyészség több javaslatot tett a Belügyminisztériumnak, például arra vonatkozóan, hogy a megbízhatósági vizsgálatokat terjesszék ki a köz- és magánszféra kapcsolódási területeire, például a közbeszerzésekre, amely pontosan egy olyan terület, amelyet a köznyelvben a korrupcióhoz sorolnak.” (Christián, 2022).

A komplementer tanítás nem feledkezhet meg a civil világ részeként valaha üzemrendészetnek tisztelt intézmény fegyveres változatáról sem. A Fegyveres Biztonsági Őrségről (továbbiakban FBŐ) a monográfia a következőket emeli ki: „FBŐ és jogelőd szervezetei (iparőrség, üzemőrség, polgári fegyveres őrség) közel egy évszázados múltra tekinthetnek vissza. Ez az egyetlen olyan sajátos fegyveres szervezet Magyarországon, mely sem a honvédséghez, sem a rendvédelmi szervezetekhez nem tartozik, jellege polgári, mégis szigorú, ellenőrzött szabályok között végzi tevékenységét (Lippai, 2021). [...] Az FBŐ tevékenységét többnyire a magánbiztonság keretein belül értékelik, amely véleményem szerint közel sem dönthető el ilyen egyértelműen. Elsősorban arra érdemes gondolni, hogy a köz, vagy magántulajdonban lévő kritikus infrastruktúra elemek üzemeltetése, működtetése során, jogszabályi kötelezettségként jelenik meg az FBŐ szerv létrehozása, továbbá arra, hogy a kötelezett által finanszírozott, részleteiben meghatározott a szervezet működtetése. Már ez esetben is felmerül a magán és a köztulajdon védelme, így a magán és a közbiztonság közötti határvonal elmosódásának kérdése, (Botz, 2007) mely helyzet megítélése tovább bonyolódik a Rendőrség, a Magyar Honvédség, az Információs Hivatal, Büntetés-végrehajtási Szervezet, vagy a polgári nemzetbiztonsági szolgálatok szervezetében létrehozott FBŐ-k vizsgálatával. Ugyanakkor FBŐ örökkel találkozhatunk fontosabb »atomlétesítményeinkben« – a Paksi Atomerőmű vagy a Központi Fizikai Kutatóintézet –, valamint a kis és közepes radioaktivitású hulladéktárolóinknál. Továbbá olyan kiemelt energetikai (például: Mátrai Erőmű vagy a százhalombattai MOL Dunai kőolaj-finomító) létesítményeinknél, amelyek egyértelműen részei az ország létfontosságú infrastruktúrájának.” (Christián, 2022).

A kollektív biztonság alkotó eleme az Országos Polgárőr Szövetség által képviselt polgárőr mozgalom. Ennek megfelelően a monográfia bő terjedelemben értékeli a kollektív önvédelemnek ezt a legális egyesületi formáját: „A polgárőr-ség mára a közbiztonság egyik fő letéteményese, a rendőrség, a rendvédelmi és rendészeti szervek, továbbá a helyi önkormányzatok stratégiai partnere, szövetségese lett, jelentős és tevékeny részt vállalva a bűncselekmények megelőzésből,

az állampolgárok szubjektív biztonságérzetének javításából.” (Christián, 2022). A polgárőr szolgálat jelentőségét és elismertségét igazolja, hogy a Büntető Törvénykönyv a polgárőr tevékenységét a közfeladatok közé sorolja, annak jogszerű ellátása alapkövetelmény: „A polgárőr szolgálat gyűjtőfogalom. Tágabb értelemben magában foglalja a teljes bűnmegelőzési tevékenységet, azonban használhatjuk e megnevezést szűkebb értelemben is, és ekkor csak a különböző járőr- és figyelőszolgálatokat, valamint a bizonyos személyek biztonságának fokozására irányuló szolgálatot értjük rajta. A figyelő-jelző szolgálat lehet álló vagy mozgó, tárgyát tekintve pedig lehet területátfogó, lehet pontfigyelés, objektumfigyelés vagy körkörös. A járőrözés végrehajtható gyalogosan vagy (gép) járművel, és akár rendőrökkel, közterület felügyelőkkel, vagy egyéb más hatóságokkal együtt is. E tevékenységek lényege abban áll, hogy a polgárőr kint van a közterületen, és ugyanúgy viselkedik, mint az átlagállampolgár, csak éppen bizonyos dolgokra, bizonyos jelenségekre fokozottan figyel: a figyelmét arra összpontosítja, hogy kiszűrje az elkövetésre alkalmat adó helyzeteket, illetve a gyanús körülményeket, személyeket. A másik – sajátos – formája a polgárőr fellépésének az, amikor jelenlétével bizonyos feladatokat ellátó személyek biztonságának fokozását igyekszik elérni. Ilyen személy lehet például a pénzt kézbesítő postás, a díjbeszedő, a mezőőr, a természetvédelmi őr, vagy akár a rendőr is.” (Christián, 2022).

Epilógus

A monográfia a közbiztonsági kooperáció főszereplőinek bemutatásán túl három témakörrel lesz még teljesebb: helyet kap benne a rendészeti felsőoktatás, tudósít a Biztonsági Technológiai Nemzeti Laboratóriumról, és végül megismertet a nemzetközi rendészeti gyakorlat finn és spanyol példáival.

A Nemzeti Közszolgálati Egyetem Rendészettudományi Kar számára megfontolásra szánt kérdés, hogy miként lehet még hatékonyabban a rendészeti értelmiség kiképzésének részévé tenni a problémamegoldó gondolkodás, az autonóm cselekvés és a felelősségvállalás képességének fejlesztését.

A Biztonsági Technológiai Nemzeti Laboratórium *„a technológia-alapú biztonság három fontos pillérének – az intézménybiztonság, a településbiztonság és a határbiztonság (országbiztonság) – integrált kutatását és a kapcsolódó innovációkat célzó programok országos hatókörű kutatóhelye.”* (Christián, 2022).

A külföldi példák megerősítik, hogy a leghatékonyabb közbiztonsági rendszert minden ország a maga történeti és kulturális hagyományaira építve remtheti meg.

Christián töretlen optimizmussal hisz a komplementer rendészet térnyerésében: „*A (magán)biztonsági ágazat léte és növekedése a bizonyíték arra, hogy az állampolgár saját kezébe veszi a biztonságáról való gondoskodást, ezzel visszaveszi a korábban az államra testált jogot az államtól (Kerezsi & Pap, 2017) [...] A rendőrség tehermentesítése mellett a komplementer rendészet létjogosultságát további két fontos szempont is igazolja, egyrészt segít a különböző rendészeti feladatok társadalmasításában (lásd polgárőrség), másrészt világosabbá teszi a közjog és a magánjog határozottabb szétválasztását (lásd vagyonzvédelmi vállalkozások).*” (Christián, 2022).

Olvasóként csak azt tudom mondani: Legyen neki igaza! A sikerhez nélkülözhetetlen annak a joguralomnak a megvalósulása, amit a kiváló jogtudós Horváth Barna a következők szerint határozott meg: „*Az imperatív jogszemlélet azt tanítja, hogy jog ott van, ahol a legerősebb hatalom parancsai szükség esetén fizikai kényszerrel is kikényszeríthetnek. A legfőbb jogi szerv mögött ott állván a legerősebb hatalom, annak szava végső szó a jogban, amely ellen nincs jogorvoslat, amely tehát jogilag eo ipso csálthatatlan. A joguralmi doktrína ezzel szemben azt mondja, hogy a hatalmi parancs még nem jog. A hatalom, a kényszer, az erőszak uralma és a jog uralma nem ugyanaz. Ahhoz, hogy jogról beszélhessünk, általános, elvont szabályok uralmára, a hatalommal szemben való érvényesülésére van szükség. Önkényes hatalmi parancsok uralma, a zsarnokság nem joguralom...*” (Horváth, 2001).

Felhasznált irodalom

- Boda J. (Szerk.) (2019). *Rendészettudományi Szaklexikon*. Dialog Campus.
- Botz L. (2007). Hazánk biztonsági rendszerének és elemeinek helyzete és felkészültsége a várható fenyegetések elhárítása. *Felderítő Szemle*, 6(1), 15–34.
- Christián L. (2022). *Komplementer rendészet*. Ludovika Kiadó.
- Christián L. & Hermann G. (2018). Önkormányzati rendészet – közterületfelügyelet – gyakorlati problémái a fővárosi kétszintű igazgatásból adódóan, valamint az önkormányzati rendészet jövőjét meghatározó problémák tágabb aspektusai és azokra adott megoldási javaslatok. *Magyar Rendészet*, 18(4), 61–90. <https://doi.org/10.32577/mr.2018.4.4>
- Earl B. (1999). *A társadalomtudományi kutatás gyakorlata*. Balassi Kiadó.
- Hornyacsek J. (2014). *A tudományos kutatás elmélete és módszertana*. Nemzeti Közszolgálati Egyetem.
- Horváth B. (2001). *Angol jogelmélet*. Pallas Stúdió – Attraktor Kft.
- Kerezsi K. & Pap A. L. (2017). A bűnözés és a bűnözéskontoll jövője. In Finszter G. & Sabjanics I. (Szerk.), *Biztonsági kihívások a 21. században* (pp. 543–584). Dialog Campus.

- Lippai Zs. (2021). A Büntetés-végrehajtási Szervezet fegyveres biztonsági őrsege. *Magyar Rendészet*, 21(3), 29–42. <https://doi.org/10.32577/mr.2021.3.2>
- Molnár K. (2021). *Police Café módszertani kézikönyv*. Pécs.
- Marton Á. (1961). A reprezentatív módszer alkalmazásának néhány kérdése a külkereskedelmi árindexszámításban. *Statisztikai Szemle*, 39(2), 147–159.
- Patyi A. & Varga Zs. A. (2008). *Általános Közigazgatási Jog*. 2. kiadás. Mandamus Publishing.
- Szabó A. (1988). A bűnüldözési stratégiáról. *Belügyi Szemle*, 26(12), 3–8.
- Szikinger I. (2012). A magyar rendvédelmi jog alapjai. *Rendvédelem-történeti füzetek*, 22(26), 133–140. <https://doi.org/10.31627/RTF.XXII.2012.26N.133-140P>
- Szikinger I. (1989). *A rendőrség tevékenységének alkotmányos alapjai*. Kandidátusi értekezés. Magyar Tudományos Akadémia.

A cikk APA szabály szerinti hivatkozása

- Finszter G. (2023). Komplementer rendészet. *Belügyi Szemle*, 71(1), 145–156. <https://doi.org/10.38146/BSZ.2023.1.8>